

El ressorgiment de l'estètica de la natura

10/2011 - Filosofia. L'estètica de la natura, la disciplina que estudia com apreciem la bellesa d'un paisatge, un animal, una planta o fins i tot el firmament, va ser expulsada de la filosofia acadèmica a principis del segle XIX per Hegel, que va considerar que l'estètica s'havia de limitar a estudiar l'art que, en ser una creació humana, era superior a la bellesa natural. Durant els anys 60 del segle XX i amb el sorgiment de la consciència ecologista, va reaparèixer la sensibilitat per aquesta disciplina, que va ser introduïda de nou a l'acadèmia, de manera independent, per dos autors, l'alemany Theodor W. Adorno i el britànic Ronald Hepburn. Aquesta investigació és un estudi comparatiu dels que van ser els dos articles fundacionals d'aquesta nova etapa de la disciplina, i una reivindicació de la necessitat de diàleg entre les tradicions britànica i germanica. L'estètica de la naturalesa defensa que una major consciència de la bellesa del món natural ens donarà motius per protegir-lo.

T. W. Adorno a Suïza

A finals dels anys 60, dos filòsofs que no es coneixien, que procedien de diferents tradicions filosòfiques i escrivien en llengües diferents, van publicar gairebé al mateix temps dos textos molt similars que defensaven una mateixa idea: la necessitat de recuperar l'estètica de la naturalesa, una disciplina que havia estat abandonada per la filosofia acadèmica.

L'estètica és una disciplina filosòfica que estudia com la percepció de la realitat a través dels sentits dona lloc a l'apreciació de la bellesa i la lletjor. Quan la teoria estètica moderna va sorgir al segle XVIII, gràcies a autors com Shaftesbury, Burke, Hume o Kant, aquesta disciplina abordava tots els àmbits de la vida, i analitzava com apreciem la bellesa de la natura, dels paisatges o les plantes, de les creacions humanes com l'art o l'artesanía, i fins i tot del propi cos humà.

No obstant això, al començament del XIX, Hegel va defensar que l'estètica hauria de consagrar a l'estudi de l'art, que en ser creació de l'ésser humà era superior a la bellesa natural. La proposta de Hegel va ser secundada i, amb unes poques excepcions, durant el segle XIX i bona part del XX, l'estètica es va reduir a filosofia de l'art, i la majoria dels experts es van oblidar de la bellesa natural i els altres àmbits d'estudi, una realitat que encara pesa en la investigació i l'ensenyament de l'estètica.

En els anys 60, diferents factors van propiciar la presa de consciència que la proposta de Hegel havia estat un error. D'una banda, en haver-se concentrat en només un dels seus possibles objectes d'estudi, l'estètica només podia oferir conclusions parcials i limitades. I per altra banda, una nova concepció de la naturalesa a causa de la crisi ecològica reclamava estudiar com percebem la bellesa de paisatges, plantes i animals, i emprar la bellesa natural com un argument en la lluita contra l'extinció d'espècies o la contaminació.

Va ser en aquest moment quan Ronald Hepburn, professor de la Universitat d'Edimburg, va publicar un article el títol del qual ja expressava la seva reivindicació: "Contemporary Aesthetics and the neglect of Natural Beauty", que va aparèixer el 1966. Sense haver-lo llegit, Theodor W. Adorno, un dels pensadors alemanys més importants del segle XX, estava escrivint un text similar. Va aparèixer com un capítol titulat "Natureschöne" en el seu llibre *Ästhetische Theorie*. Malauradament, el llibre va ser publicat de manera pòstuma el 1970, i Adorno i Hepburn mai van arribar a conèixer-se.

Ambdós textos van generar una àmplia resposta, i avui se'ls considera els dos textos fundacionals de la ja rehabilitada estètica de la natura. Tant en llengua anglesa com alemanya, un nodrit grup de filòsofs estudien, en col·laboració amb experts en ecologia, geografia i fins i tot enginyeria, l'apreciació estètica d'entorns naturals, i defensen que una major consciència de la bellesa del món natural ens donarà bones raons per protegir-lo.

L'únic que cal lamentar és l'escàs diàleg existent entre la tradició analítica en llengua anglesa i la tradició continental alemanya, separades per la llengua i per una concepció diferent de la investigació filosòfica. L'article aquí ressenyat analitza dos textos fundacionals, mostra les seves profundes similituds, reivindica un diàleg entre ambdues tradicions, i fa balanç del que s'ha aconseguit en les poques dècades d'història d'aquesta disciplina per fi recuperada.

Marta Tafalla

"Rehabilitating the Aesthetics of Nature: Hepburn and Adorno", Marta Tafalla, *Environmental Ethics*, The University of North Texas, vol. 33, pp. 45-56, 2011.